

XI leelopäeval Värskas esin

Kes tänastest lauljatest on kõige vanem, kes kõige noorem, kes kõige suurem ja kõige parem? RUTT RIITSAAR kogus kokku leelopäeva esinejate tutvustused Setomaalt ja väljastpoolt.

HÕBEHALL

Rahvatantsuansambel Hõbehall tegutseb Mikitamäe vallas 1995. aasta lõpust. Esialgu vaid memmede rühmana, 2001.aastal lisandus segarühm. Praegu on memmede rühmas 14 ja segarühmas 12 aktiivset tantsijat.

Ansambli eesmärgiks on seto rahvatantsu ja rahvamuusika säilitamine, arendamine ja tutvustamine. Tantsitud on maakonna kolme põlvkonna pidudel, Lõuna-Eesti memme-taadi pidudel, tantsu- ja laulupidudel, teistel maakonna ja oma valla üritustel. Oleme korraldanud ka Setomaa tantsupäevi. Oma-pärast seto tantsu on viidud kaugemalegi — Tallinna Õllesummerilt ja Baltikalt Euroopa suurimale folkloorifestivalile Europeadele: osaletud

on 1999.a. Saksamaal, 2000.a. Taanis, 2001.a. Hispaanias ja 2002.a. tantsiti Itaalia linnas Borgosesias rahvusvahelisel festivalil Folkestate.

Rahvatantsuansambli Hõbehall repertuaari kuuluvad vanad ja seatud seto tantsud, leelo ja eesti autoritantsud. Koosseis: Memmede rühm — Helvi Lind, Eevi Jüriöö, Helgi Tammetar, Veera Reisar, Linda Ohtla, Tea Sabbal, Öie Saarestik, Karin Sonts, Aime Mägipõld, Aire Kustala, Elli Lepasild, Elvi Metskaev; segarühm — Inge Laan, Heino Laar, Hille Reidla, Väino Reidla, Marju Päck, Kaido Päck, Ene Uljanova, Jüri Zaitsev, Juta Nurmeots, Sulo Nurmeots, Helgi Rumask, Ivar Vahtramäe, pillimees Tarmo Tartu, juhendaja Maivi Laar.

HELMKAALA

Võru setod hakkasid koos leelotama 1986. aastal, kui avati lauluema Hilana Taarka mälestusmärk Obinitsas. Sel, esimesel korral, astusid ette pikapatsilised vanatüdrukud, kelle kuraasikas laul äratas tähelepanu. Helmekaala ristiimaks on kadunud Vaike Sarv, kes leidis koorile sobiva nime.

Koori tegevust tutvustavad videofilmid «Uma tüü, hüa

tüü» ja «Kui mi olli väigokõsõ», laule on jäädvustatud kahele CD-plaadile.

Koor on osa võtnud mitmetest kaugetest festivalidest: 1988 a. väikerahvaste festivalist Leningradis, 1990. a Soome-Ugri rahvaste festivalist Komimaal, 1991.a väikerahvaste festivalist Joensuu.

Leelotatud on Hamburgis ja Göteborgis, Eestimaa lavadel, pulmades ja kirmaskitel. Tun-

tud eesti muusikutega on koos lauldud multimeedia etenduses «Pühamu» ja Polli talus.

Koori on tunnustatud Ida-Euroopa kultuuripreemiaga, Anne Linnupuud mitmete eesti pärimuskultuuri preemiatega.

Praegu laulavad Helmekaala kooris: Anne Linnupuu, Veera Kaupo, Silvi Eksin, Maria Tuvi, Virve Raag, Helena Kesonen, Anita Punamäe, Sirje Teppo.

SIIDISÕSARÕ

Tallinnas ja Harjumaal elavad seto laulikud on enamus pärit Petseri-tagustest seto küladest, mis tänaseks on jäänud Venemaa valdustesse. 1973.a aastal tuli tänaseks manalateele läinud seto päritolu Veera Virgo Tallinna rahvamuusikaansambli «Leegajus» juurde, et kodunt kaugel olles laulda oma vanu laule. Otsis üles õed Anna Tähe ja Aleksandra Lohk'i, kellega koos toimus esimene esinemine 1973.aastal ja kes laulavad kooris tänini. Sellega oli loodud esimene seto koor, kes laulsid oma laule väljastpoolt Setomaad. 1973-

1976 oli laulurühma juhiks etnoloog Igor Tõnurist. Seejärel võttis juhtimise üle rahvalauleteadlane Vaike Sarv ja rühm sai iseseisvaks kooriks «Sõsarõ». Koori järgmiseks juhiks sai 1983.aastal Sulev Mäeväli. 1994.aastal eraldus osa liikmeid sh. alustajaliikmed Anna Täht ja Aleksandra Lohk ning ühinesid uueks laulurühmaks, mis hakkas tegutsema seltsina «Siidisõsarõ» algul Öie Sarve, hiljem Ilme Haavalo juhatusel.

Koosseis: Ilme Haavalo, Valli Karp, Anna Täht, Aleksandra Lohk, Leida Heliste, Miralda Visnev, Piret Tillo, Arvi Matvei, Lembit Lennuk, Lennart Lennuk, Helen Lennuk, Marianne Haavalo, Laura Karp, Leili Kook.

HELMINE

Seto leelokoor Helmine tegutseb Mikitamäel. Enam kui viieteistkümnede aasta eest kogunesid tollasesse Mikitamäe kultuurimaja Aino Leppoja initsiatiivil koori asutajaliikmed: Veera Lunda, Silvi Kina, Laine Pai, Linda Leheveer, Anne Koplimeets, Olga Luga, Aleksandra Holmar, Anne Pall.

Eestütlejaks ja ühtlasi ka killõlajateks olid Olga ja Veera. Killõt laulsid ka Alek-

sandra Holmar ja Anne Pall.

Jäädavalt on koorist lahkunud asutajaliikmed Olga Luga, Aleksandra Holmar, Anne Pall ning kooriga aasta hiljem liitunud, väga mitmekesiseid sõnu teinud ja oma-pärast killõt laulnud Natalja Tarkus.

Tervislikel põhjustel on koorist lahkunud Veera Lunda ja Aino Leppoja.

Tõeline pärl on Minna Hainsoo, kellest on saanud koori põhiline sõnadeseadja-eestlaj, mille tõestuseks on Seto kuningriigi neljakordne

sõnolise tiitel. Kui algaastatel oli puudus eestlajatest, siis nüüd ütlevad eest veel Laine Pai, Linda Leheveer, Silvi Kina, Salme Püve. Väga omapärase kõla annab koorile Helvi Linnu killõ. Kooris laulavad ka, Juta Nurmeots, Helgi Rumask, Aime Mägipõld ja Helgi Laiakivi. Pillimänguga on koori toetanud Kalju Tero, Taivo Puurmaa, Endel Lind ja kadunud Paa-vo Tolmik.

2005. aasta detsembris andis Helmine välja CD, millel on valik seto rahvalaule.

LEIKO

Värskas leelokoor Leiko alustas ühiselt leelotamist ja pidevat kooskäimist juba 1964. aastal ja on Setomaal üks kõige vanemaid koore. Neljakümne kahte tegevusaastasse on jätkunud esinemisi nii lähedal kui kaugel. Kodukandi kaunist leelot on tutvustatud maailma erine-

vates paikades: Moskvast, Pariisis, Viinis, Falunis, Stockholmis, Londonis, Espoos jm. Kõikjal kus koor on üles astunud, on omapärane leelo ja värviküllased rahvarõivad leidnud uudistamist ning imetlemist. Vaatamata lauljate suhteliselt kõrgele eale on koor

alati silma paistnud elurõõmsa ja teotahtelise tegutsemisega. Kooris on üheksa leelotajat ja üks pillimees. Koorijuhiks on alates 1976. aastast Veera Hirsik. 2006. aastal oli kooril kokku 43 esinemat.

Leiko repertuaaris on folkloori- ja samuti omaloodud lau-

TSIBIHÄRBLASEQ

1986. aastast Obinitsas tegutsenud lastekooril Tsihibärblaseq on olnud mitu nime — Obinitsa laste leelokoor, Pääsläseq, Tsihibärblaseq.

Kooris on ligi 20 aasta jooksul laulnud viis erinevat koosseisu. Vanemad koori liikmed on kooris laulnud 13-14 aastat. Praeguses kooris laulavad-tantsivad 7-18-aastased noored neid. Mõned neist on Obinitsa kandi lauluemade lapselapselapsed. Koori tegevuse juurde on tagasi tulnud koori esimese koosseisu liikmeid, kes praegu elavad juba linnades.

Tsihibärblaste repertuaari kuuluvad vanaemadelt (kohalikelt leelonaistelt) õpitud vana seto leelo ja va-

lik laulumänge. Repertuaari kokkupanekul oleme lähtunud just kohalikust lauluvarast ja traditsioonist. Lisaks tantsime vanu seltskonnatantse, mida on Setomaalgi tantsitud.

Aastal 2001 valmis koostöös Tsihibärblaste kooriga seto muinasjuturaamat Kella Kahr. Lüüakse kaasa kohalike ürituste korraldamisel, lauldakse kirmaskitel ja räägitakse omal moel kaasa asjad, mis puudutavad kohalikku arengut. Nii-sama kirmasõl osalejatest on kasvatud headeks abilis-tek ürituste korraldamisel. Eesti Kultuurkapital määras leelokoorile Tsihibärblaseq 20.tegutsesisaasta puhul ja osalemise eest Taarka etenduses Eesti Kultuurkapitali 2005.aasta aastapremia. Koor on välja andnud CD-d 2003. ja 2006. aastal.

HÄIERM

Talina liinah om kolm' seto lauluparki, a ütski' nimi vii-i' umma lauluusku edesi, laulu-naase' omma' nuu', kiä' hoitva' hindä seeh ja andva' edesi' laulusõnna ja ilohellü. Üts laulu-park om Häierm. Sääl om naisi kiä' omma' Talinah ummi lau-la laulnu' üle kolmökümne aastaga, om naisi kiä' omma' imä lauluga' üles kasunu', om sänt-sit kiä' omma' ildaba vanaimmi laulu' löüdnü'.

Laulmah olõ k' aunuõ Vin-nemaa viiri pääl (Tšuvaših, Tverih), olõ olnu' Moskva moro pääl ja Karjala (Soomõ) kar'ateie pääl, olõ laulnu' Helsingi helisemä ja Ouluh laulu hõiganu', olnu' rikkah Riia liinah ja umah armsah Petsereh.

Üteh laulva: Öie Sarv, Maarja Sarv, Anne Sepamägi, Marika Ahven, Aive Annuk, Kairi Leivo, Elo Liiv, Ants Sarv.